

F. LVCE MACCHIAVELLI
BONONIENSIS,
ORDINIS SERVORVM THEOLOGVS,
Ac Eloquentiæ studiosissimi:

ORATIO DE LVCE
HABITA BONONIÆ,
CORAM IACOBO FLORENTINO
PRAEFECTO GENERALI AMPLISSIMO,
multisq; alijs luminibus clarissimis
nostræ Ciuitatis;
Duodecimo Kal. Octob:
M. D. LXXVI.

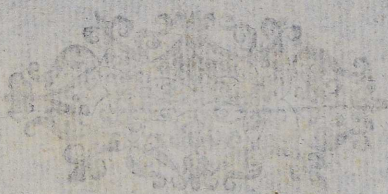
BONONIÆ.
APVD PEREGRINVM BONARDVM,
Venia à Superioribus concessa.

101E037083

ORATIO DE LVCE
HABITA BONONIAE
CORAM IACOBO TIORENTINO

PRÆFECTO-GENÈRALI AMPLISSIMO,
MAGISTRIS GALLIS ILLUSTRIBUS CLARISSIMIS
NOTIS GENTILITATIS
Duodecimo Kal. Octob.
M. D. LXXVI.

BONONIAE.

APUD PÆREGRIINVM BONARDVM,
Venia à Superioribus concessa.

MAGNIFICO, AC ILLUSTR

D. BARTHOLOMEO CONCINIO

Florentino, primo à secretis Sereniss.

Magni Ducis Ætruriæ;

F. LUCAS MACCHIAVELLIVS

Bononiensis Ord. Ser. S. P. D.

A gnas vires habet potens ac splendida virtus, cum efficiat; vt quos nunquam vidimus, eos etiam amore singulari diligamus: hanc vero præstantiam consecuta videtur; quoniam Dei donum est excelsis animis propositum; quod non modo presentibus dominatur; verum etiam absentibus imperare solet. Te nunquam vidi Magnifice ac Illustris Bartholomee; multis tamen abhinc annis & presentem absens intueor, & summa beneuolentia complector: intueor singularem tuam prudentiam, quæ te primum à secretis Serenissimi Magni Ducis Ætruriæ fecit; complector beneuolentia incredibilem tuam benignitatem; quæ te admirabilem omnibus ac amabilem ubiq; locorum prædicauit. Diogenes ille Cynicus, qui hominem meridie lucerna illa accensa querebat Athenis; si nunc spiritum duceret, idque Florentiæ, sine laterna statim te vt hominem salutasset. Quis enim homo est appet-

A ij landus

landus; nisi qui humanitate splendet & prudentia? quarum altera familiam regit & ciuitates quamoptime; altera vero non sibi nata sed ceteris omnes homines complectitur omni genere liberalitatis? Tuæ prudentiæ conscij sunt vniversi ciues tui, omni pietatis genere decorati; tuæ vero humanitatis testes optimi sunt patres Diuę Annunciationis, ob vitæ integritatem nunquam factis laudati; hi enim cum illam millies in rebus prosperis & aduersis experti fuerint; vt amore amoris tuo responderent; atque mutuis officijs tecum decertarent; suorum numero te ascribere; seque tibi vinculo amoris & officij in perpetuū deuinxere; non ignari quod etsi vitam pro tua dignitate profunderent; non tamen minimam tuorum meritorum partem consecuti viderentur: vt vero parem gratiam beneficiorum memores tibi referant; quotidie mane te sanctissimæ virgini matri Dei illustrissimæ sanctis precibus & votis etiam atq; etiam diligentissime commendare nō desinunt. Noui te optime Illustris ac Magnifice Bartholomee; licet te nunquam viderim; es enim ille Concinnus, qui dissidentes animos tua concinnitate reconcilias, reconciliatos coniungis, coniunctos summa cum beneuolentia conseruas: noui te optime, suauissimè mi Bartholomee; es enim ille Concinnus, qui iacentes erigis, erectos confirmas, confirmatos tua splendida concinnitate

cinnitate illustras : es ille concinnus , vt semel di-
 cam, qui tuos ciues, nostros patres, atq; ipsum Se-
 renissimum magnum Ducem Æturiæ tua con-
 cinnitate suauissime condis. Dulcissimum igitur
 es omnibus condimentum; propterea hæc mea
 Oratio de Luce ad te venire cōstituit; vt cum tu
 illam illustri tua concinnitate suauissime condi-
 ueris, in lucem hominum suauissimam alacris, &
 ornata prodire possit. Hanc superioribus diebus,
 multis audientibus habui; propterea quod arde-
 bam incredibili desiderio illius stellæ imitandæ,
 quæ summo mane nuncia sit solis lucidissima;
 vesperi autem cum omnium admiratione singu-
 lari comes quamgratissima: non quod acie ocu-
 lorum aut mentis lumine valeam; sed quod spe-
 rabam ad aspiciendam lucem Iacobi Præfecti Ge-
 neralis Amplissimi, sic posse me omnes homines
 excitare prægrediendo, atq; ad illius laudes co-
 honestādas omnes etiam inflammare subsequen-
 do. Quod præ cæteris exoptabam; si consecutus
 fuerim; nihil mihi gratius euenire poterat: sin
 vero minus; cum hæc stella sit grati animi hiero-
 glyphicum; quod præiuerim gaudebo; nam sic
 accepta beneficia (vt mei muneris erat) fronte
 gestasse videbor: quod vero subsecutus fuerim
 lætabor; ita enim omnibus patebit, velle me illo-
 rum memoriam in perpetuum conseruare. Sed
 vide quæso suauissime mi Bartholomee an rem
 ipsam

ipsam cōiectura diuinarim: antecessisti tu me Flo-
rentiæ (mea quidem sententia) tanquam stella
matutina ; vel quod primus omnium factus cer-
tior, ei gratulatus fuisti de generalitia dignitate,
vel quod cæteros ad nouam gratulationem tua
prudenti oratione quasi è somno excitasti : ego
te Bononiæ hac mea oratione subsecutus fui ; ne
tanti viri laudes in tenebris versari permetterem:
sed est quod gaudeamus ; id enim boni conse-
quemur, quod præceteris exoptabamus ; siqui-
dem vtrique nostrum splendidissimi viri luce
æquabili iure perfruemur. Quare ea frontis hila-
ritate, qua soles & cætera hoc munus accipias
velim ; presertim cum tibi debeat ; vel quod
beneficia quæ in nostros patres contulisti ; illa te
apud me collocasse puto ; vel quod es illi princi-
pi à secretis ; quem iampridem in oculis fero, om-
nique obseruantia colo . Vale Datum Bononiæ
Kal. Octobris. 1576.

F. LVCÆ MACCHIAVELLII

Bononiensis Ordinis Seruorum;

ORATIO DE LVCE.

DIVTURNI silentij, quo superiori-
bus diebus in Comitjs Generalibus
usus fui; non vestri negligentia Pa-
tres, quos semper omni obseruantia
colui; Sed quadam mentis acerbita-
te, quæ me iam pridem sollicitum ha-
buit, hodiernus dies summa cum animi mei iucunditate fi-
nem attulisse videtur, etenim si decreto naturæ ac instituto,
omnia posita sunt in vicissitudine; atq; ita, vt dies noctem
sequatur, lux tenebras, risus mærorem, turbidum celum
grata serenitas; quæ fieri poterat: vt ego, qui diu silueram,
in sermonem tandem aliquando non erumperem? presertim,
cum sermo sit finis taciturnitatis? omnia finem appetunt, no-
bilissimi auditores, ob hanc vnam causam; vt in eo conque-
scant cum splendore, viuant etiam cum amore: Dicite quæso
patres (quæ vestra est singularis benignitas) cur moritur
bellum in victoria? cur triumphus in gloria? cur amaritudo
in dulcedine? frigus in calore? tempestas in tranquillitate?
taciturnitas etiam in oratione? Nonne vt in fine quiescant
cum splendore, viuant etiam cum amore? ò Rem pulchram
& admirandam, vnius corruptio, philosophi, sic fit alterius
generatio; mors vnius, sic fit vita alterius. Cui autem non
est hæc vita chara & suavis? cui hæc aura vitalis non dulcis
& iocunda? cui hæc lux communis non grata & amabilis?
etiam

etiam mea oratio viuendi cupiditate inflammata, non amplius in diuurni silentij tenebris misera lateret; sed leta & alacris in lucem clarissimam, in coronam virorum illustrum splendidissimam iam tandem emerfit, erupit, euolauit. Ad quem finem dicet aliquis? ad hunc amplissimi Patres vt in hac communi letitia, in hoc triumpho religionis, in tanto splendore virtutum, ipsa etiam huic obuiam prodeat, illi manum porrigat, hos salutet, cum illis loquatur, his gratuletur; illos amplectatur, atque tandem officij causa, omnium nomine, patrumque instituto stellam nobis Dei munere donatam salutet, colat, veneretur. O me beatum & felicem, qui antequam efflarim hanc dulcem animam; video nostrae Reip. Claritatem; video Maiestatem, nescio qua calamitate nobis ereptam, nobis etiam per Gregorium tertium decimum Pontificem maximum opportunè restitutam; dum enim hic altissimus pariter & Beatissimus pontifex Bononiensis nobis donauit Iacobum Florentinum, virum omni prudentia, omniue religione decoratum, Patrem omni amore, omniue liberalitate splendentem, Theologum omni maiestate, omniumque virtutum splendore illustratum: tunc tunc nobis restituit duo illa rerum publicarum firmissima propugnacula libertatem scilicet ac dignitatem; quarum altera ciuitatem tuetur, altera decorum; altera pretiosa est, gemmis & auro contexta; altera, virilis, pulchra, & decora; splendet altera in poena & premio; lucet altera in gratia & in amore. Nonne igitur Patres hoc tantum beneficium omni memoria conseruabimus? nonne in luce hominum predicabimus? posteritati etiam trademus? Si è celo venit; quoniam

5
niam à Gregorio tertio decimo Pontifice venit? Iam mea
mens auditores ob lucem nobis exortā omni serenitate lucet.
Iam animus omni tranquillitate gaudet. Iam cor omni gau-
dio exultat. Ridet frons hilaritate, vultus letitia gestit, uox
& Oratio omni voluptate cumulata triumphat. Proceſſit
tibi obuiam superioribus diebus cum ingenti triumpho præſe
ſſe generalis ampliſſime vniuerſa alma ciuitas Piſarum;
in qua ſexdecim annos Theologiam tanta cum maiestate in-
terpretaris; vt ab omnibus in hunc vſque diem diuinum ora-
culum appelleris; gratulata tibi primum fuit de generalitia
dignitate, atque ita gratulata, vt tua gloria expleri poſſe
minimè videretur; & iure quidem optimo: cum tu ciuitati
piſanæ tot annos corona fueris, Academia publicæ ſtella,
equitibus verò ſancti Stephani lumen admirandum: Saluta-
uit te deinde tanquam Imperatorem ordo ille Senatorius om-
ni amplitudine cumulatus. Salutauit te ordo equeſtris ſacræ
militiæ ſplendore illuſtris: Salutauit te etiam vniuerſa illa
academia Piſana, ab eruditis viris numquam ſatis laudata
Decreta tibi fuit poſtremo à nobis ſupplicatio pro victoria:
Quid nam queſo nunc eſt reliqui? vt more triumphantium
equis albis omnibus expectatus in tuam Rempublicam cle-
mens & pius ingrediari; atque deinde à tuis ſenatoribus, à
populo leto, & à ſacris Sacerdotibus ad gratias Deo agen-
das in templum deducaris. Non eſt Pater ampliſſime quod
aurea bulla è collo pendente exorneris. Quis enim tuis altiſ-
ſimis virtutibus inuidet? immo verò quis tuam bonitatem
in communicando non diligit? Liberalitatem in donando nō
amat? Clementiam in parcendo non colit? Sapientiam in

cognoscendo non laudat? Prudentiam in regendo non admiratur? Dum hæc pompa illustris apparatur Patres; dum acies bonorum instruuntur; dum eruditorum agmina stans populus admiratur; dumque sedent cum maiestate Senatores expectantes; ego nuncius publicus & orator, ac si in hortos amœnissimos venerim; ante vestrum conspectum prodii; Ut inter flores vestræ benignitatis, inter fructus integritatis, inter flumina dicendi, inter Philosophiæ, ac Theologiæ fontes vberrimos de luce coram luce sermonem habeam, & cum quidem illustrem atque luminibus hisce lucidissimis satis accommodatum; & quoniam qui cito dat; bis dedisse videtur ad dicendum nulla interposita mora aggrediar; eoque libentius id faciam; quod vestræ aures ad audiendum cretæ ad id me dulcissimè inuitare videntur.

Tamet si multa sunt in hominum vita; quæ delectationem afferunt, & voluptatem; nihil tamen accidere potest homini luce suauius, nihil dulcius; nihil post homines natos amabilius; hæc enim cum sit anima solis lucidissima, Terram, Mare, Lacus, Fontes, & Flumina, flumina & immo verò celos omnes nobis aperit ad Dei mirabilia altissimè contemplanda; hæc præfecte Generalis amplissime, summa cum benignitate nostros oculos illustrat; ut aquam; aerem, cæteraque corpora diaphana, nobis liceat lumine perspicuo suauissimè penetrare; hæc tandem (audite queso incredibile lucis beneficium) hæc tandem splendorem nobis generat; qui cum solida corpora non ingrediatur; ad nos lucidissimè se reflectit, cum sua quadam exoptata claritate, nostrique omnium incredibili voluptate. Frustra, frustra patres
natura

natura hominem sublimem finxisset, celumque videre ius-
 sisset, si amantissima luce careret; ita enim non planetas,
 non sydera, non stellas, non vniuersi cœli pulchritudinem
 intueri admirando posset, at ne intuendo quidem libentissi-
 mē admirari. Frustra luuenes. Deus Optimus Maximus
 homini duo lumina in facie collocasset; si hanc lucem ex-
 optatissimam desideraret. Quī enim posset homo herbas, flo-
 res, & fructus, animantia, pisces, & Aues dulcissimē
 conspiciere? quæ tamen omnia ob admirandā uarietatem sunt
 pulchritudinis, beneuolentiæ, & iucunditatis quāplenis-
 sima? Omnia omnia in terris nobilissimi auditores quasi exa-
 nimata sine pulsu, sine spiritu, sine anima iacerent; omnia
 tanquam in illo chao & Anaxagoræ confusa, & perturbata
 pugnarent: omnia in tenebris, et in obscuritate versarentur:
 Sed quod uiuant, quod distincta appareant, quod illustria
 videantur; vni luci quam cernimus, id acceptum ferre liben-
 tissimē debemus. Si quidem hæc cum sit forma quædam qua
 si corporea rebus tribuit uitam iucundissimam; cum sit splen-
 dor quidam spiritalis, omnia diuidit, aperit, distinguit, pa-
 tefacit; cum sit emanatio quædam subita spiritalis, et letissi-
 ma, lumen & splendorem in inferiora confert, illaque om-
 nia beneficia; quæ à suprema, infinitaque luce, ipsa arden-
 tissimē suscepit. O lux clarissima, donum Dei non dico ho-
 minibus tantum, at auibus, at piscibus, at feris & belluis
 etiam iucundissimum. Tu frigida calefacis. Tu obscura illu-
 stras; Tu pulchrū à turpi distinguis. Per te ornamenta cœli,
 terræ & hominum cupidissimē videntur. Per te homines in-
 credibilem voluptatem è terrena, celestique pulchritudine
 B ij per

percipiunt : per te *Laus Dei* , & gloria in hominum mente,
in animo , in ore , ac in sanctis operibus in dies magis incendi-
tur , ardet , inflammatur. Te nostri adolescentes omni cura
sequuntur , sanctis moribus insigniti. Te nostri iuvenes amant
plurimum , bonis artibus , & disciplinis exornati. Te nostri
patres vitæ integritate decorati , omnique virtutum splendo-
re nitentes , libentissimi suspiciunt , amant , admirantur. Di-
cam liberè nobilissimi auditores , non abdita mysteria : Sed
quæ omnibus patent , omnibusque sunt in promptu. Quæ in
terris versantur , & quæ in celis , omnia (exceptis tenebris)
cum luce splendent , lucent cum splendore. Ita ne res est audi-
tores ? Vos alloquor : qui lux estis in domino. Quid nam obse-
cro est annus , nisi anulus lucis amantissimus ? Quid nam
philosophi est ver suave ? Nonne lux anni iucundissima ?
Quid philosophi est amœnus Aprilis ? Nonne lux veris flo-
rentissima ? Quid dulcis September ? Lux Aprilis amœnissi-
ma. Quid letus Autumnus ? Lux Septembris fructuosissi-
ma. lucet terra sua amœnitate. Lucet mare sua tranquilli-
tate. Lucet aer sua serenitate. Lucet cælum stellis , planetis ,
& syderibus. Lucet Musica suis numeris gratiosis. Lucet
Architectura suis mensuris iucundissimis. Lucet Eloquen-
tia suis luminibus pulcherrimis. Omnia omnia igitur quæ in
terris sunt , & quæ in celis sua luce lucent nobilissimi audito-
res. Quid ? Nonne lucet Mergoropus inter feras , belluas ,
piscis , & aues ? Qui metrum & mensura est rerum om-
nium ? Qui miraculum est naturæ lucidissimum ? *Visa Dei*
imago splendidissima ? arbor inuersa , quæ radices habet in
celis ? cælum paruum & terrenum suis stellis , & syderibus
cælatum ? Si corpus spectare velimus , Auditores , en duo

7
oculi in capite, quorum alterum tanquam Solem, alterum
tanquam Lunam libentissime appellaris: Sin verò animum
contemplari libet. Lux est ingenium ob scientiam. Lux est
ratio ob ueritatem. Lux voluntas ob ipsum bonum. Lux
Memoria ob beneficia. Lux mens ipsa ob celestium rerum
contemplationem. Quotus autem quisque hominum est, tam
rudis ac ignarus qui nesciat: Scientiam esse lucem humana-
rum rerum, Sapientiam verò lucem diuinarum? Quis igno-
rat, philosophiam inter scientias esse lucem infimam rerum,
mathematicam lucem mediam, metaphisicam lucem supra
naturam. Theologiam lucem summam & altissimam? lu-
cet cor in homine, patres; Num ibitis inficias? Si vita in eo
sedet, quæ lux appellatur? & Vita erat lux hominum: stu-
diosi eloquentiæ, nonne luce frui, luce carere dicunt, quum
vitam intelligere volunt? Urbem mi ruffe cole; & in ista
luce uiue; Sic olim posteritati commendauit, humanæ elo-
quentiæ princeps ille admirandus. Nonne legistis lucis dicen-
di amantissimi? Nonne legistis quòd per lucem intellexit Ro-
mam totius orbis terrarum imperatricem? Quid si ceteræ ciui-
tates bonis legibus temperatæ, Sanctaq; Religione nitentes sua
lumina habent lucida et illustria? paupertati lucent diuitiæ,
diuitijs nobilitas, nobilitati dignitas, dignitati libertas, li-
bertati Religio. Quid si exercitus, & ipsi mirum in modum
in rebus ipsis fulgent? armis fulgentibus lucent milites egre-
gij, militibus duces eximij, ducibus victoria, victoriæ tro-
pea, tropeis ouatio, triumphus & laurea Corona: Verum di-
cet aliquis: Quid sibi vult hic ordo luminum ascendentium?
Quid nobis significat, hæc series rerum splendidissima? An
infinitæ

infinite luci gratias agere immortales? An luci æternæ suam
lucem acceptam ferre? Hic lucis ascensus mihi ob oculos po-
nit Cathenam illam auream Homeri, quam Iupiter (ut
ipse dicit) per celos projiciebat; quum deos conuocare vellet,
se sursum tracturum pollicendo, quicquid manibus cathe-
nam illam comprehendisset: immo verò videre videor Ca-
thenam illam Platonis, varijs luminibus, quasi circulis con-
textam; quæ per totum cælum diffundebatur; et ad terram
usque demittebatur: En aurea Cathena Homeri patres: En
Platonis Cathena Lux scilicet inferior, quæ tandiu ascendit
de luce in lucem, quò ad perueniat ad supremam, ut perfici-
atur, ac multo magis splendescere videatur: Neque mirum;
omnia enim bonum appetunt: propterea quòd omnia etiam à
bono fluxerunt? Quid igitur luce suauius? Quid patres luce
dulcius? Lux excitat dormientes; Lux accendit extincta;
Lux illuminat obscura; Lux fouet, calefacit, penetrat.
Quid igitur luce gratius? Quid patres luce amabilius? Lux
pulchrum à turpi separat; quia illustris: Lux ad se conuer-
tit omnia; quia bona: Lux ad se allicit omnia; quia pul-
chra: Lux rapit omnia; quia suavis. Quid igitur luce ad-
mirabilius? Quid patres luce potentius? Ita chara est omni-
bus; ut Elephanti rationis expertes Solem ac Lunam adora-
re soleant. Ita dulcis est omnibus, ut Persæ populi vnum
Solem pro Deo dilexerint, coluerint, adorarint. Ita decora:
ut Gymnosophistæ Indiæ philosophi ab Oriente Sole ad Occi-
dentem usque stent immobilibus oculis solem intuentes. Ita
iocunda, ut Adamas gemma splendidissima in auro etiam
splendidissimo innasci velit. Quid igitur luce prestantius?

Quid

Quid patres luce diuinius? Nonne Aquila (dicite quæso Audi-
 tores.) Nonne Aquila lucis est amantissima? quæ altius
 volat contra solem, ut multò magis acies oculorum radijs so-
 lis expleatur, exornetur, illustretur? Nonne Salamandra
 sic ignis flammam adamat, ut inambulans in ea, flamma
 ipsa nutriatur? O Rem omni admiratione dignam Pyralis
 animal, musca aliquanto maius, in Erarijs Epyri fornaci-
 bus innascitur in flamma; ita lucidæ flammæ ardore flagrat;
 ut si paululum ab ea recesserit, ab anima recessisse videatur.
 Papiliones animantia pusilla & abiecta sic meridiana luce
 Solis delectantur; ut cum sol occiderit, in flammam luminis
 accensi aduolent; quasi in luce mori velint; cum in luce &
 volando & triumphando vixisse videantur. Quid de Uni-
 co Phœnice dicam? qui Heliopoli ciuitate solis natus, Helio-
 poli etiam mori vult oriente sole? Quid de auibus, quæ iccir-
 co mare transgrediuntur volando; ut hyemis tenebras fu-
 giant, & noui Veris luce fruantur? Palma patres amat so-
 lem: laurus Apollinem; immo verò herbæ omnes, flores,
 fructus, & metalla, ita luce solis recreantur; ut sine illa,
 non est quod vitam se posse traducere sperent. Quid quod
 Virgines Vestales in templo flammam perpetuam Romæ
 conseruabant? an ut Roma lux orbis terrarum splendidissi-
 ma suam lucem in perpetuum conseruaret? Quid quod flam-
 mulas purpureas in vexillo dum dimicarent interdum gesta-
 re solebant Romani? An ut per flammam, quæ prosperi euen-
 tus erat indicium, victoriam consequerentur? omnia omnia
 patres amplissimi exceptis tenebris lucis beneficia sentiunt,
 amant, experiuntur. Ob quam causam? quia Natura est
 lux

lux Dei in rebus ingenita, quæ mouet ad lucem sui finis
quàm gratissimam. O' potentiam lucis admirandam, ò impe-
rium amabilissimum. Virtutis amantissimi, labores, vigilas
sumptus, & itinera, libentissimi suscipiunt. Quibus de cau-
sis? quia lucem honoris amant. Milites egregij magna in-
commoda, dura pericula, Hyemis horrorem, & æstum
Æstatis ridenti animo ferunt. Quibus de causis? Quia lu-
cem victoriæ amant. Duces eximij in maxima discrimina
vitæ adducti, in horas singulas latiores sunt, & fortiores.
Quibus de causis? Quia lucem triumphij amant. Amavit
& Alexander ille magnus longioris vitæ lucem: propterea
ut nationibus luceret post mortem, à tribus clarissimis lu-
minibus tantum illustrari voluit, ab Apelle in pictura, à
lysiippo in statua, à Pyrgotele in prætiosissima gemma. Sen-
tiunt lucem musici, sentiunt Pictores, Sentiunt Poetæ, Sen-
tiunt & oratores. Intelligunt lucem Philosophi, intelligunt
Mathematici, Intelligunt Astronomi, Intelligunt & al-
tissimi Theologi. Experiuntur lucem in terris vniuersi ho-
mines. Experiuntur lucem in cælis omnes illæ mentes diui-
næ. Non possum patres, non possum expleri lucis gloria,
& honore: propterea quod lux noctem expellit, umbram
dissipat, obscuritatem patefacit, tenebras illustrat. Lux
(inquit Plato) omnia viuificauit, omnia distinxit, om-
nia collustrauit. Sed audite rem inauditam. Quæ sunt
luci quodam modo aduersantia, illa lucem appetere viden-
tur. In Dodone Ciuitate Chaoniæ fons Iouis pulcherrimus
extat, qui cum sit natura frigidus faces immersas extin-
guat, extinctas accendit, si admoueantur: aqua frigida fa-
ces

ces extinctas accendit? Quis unquam hoc audiuit? Num
 frigidi est accendere? Num calidi extinguere? Num hoc
 Natura instituit? experientia monstravit? Philosophia do-
 cuit? Verum quæ causa est tantæ admirabilitatis? quia hic
 fons tametsi frigidus, lucis tamen est cupidissimus. Vultis
 ne vobis rem alteram novam & inauditam in tanta opportu-
 nitate commemorem? Vultis Auditores? In Phaselide Pam-
 phylie mons chimera ardet diebus et noctibus: qui quidem
 aqua accenditur, Fæno aut terra extinguitur. Aqua lucis
 inimica montem accendit? fœnum montem extinguit? O
 Miraculum nature: Verum quæ causa est tantæ admi-
 rilitatis? quia hæc aqua tametsi frigida, lucis tamen est
 cupidissima. Ex eo ex animi potestate patres, dum video
 omnia lucem appetere, omnia lucem exoptare: dum mate-
 ria formam appetit. Nonne lucem? dum Corpus animam.
 Nonne lucem? dum anima gratiam Dei. Nonne lucem?
 dum tenebræ Solem exoptant, nox diem, fumus flammam.
 Nonne lucem? Mare lucem exoptat: Ut suos lupos, suos
 delphines, Vitulos, homines cum cæteris piscibus admiran-
 da varietate præditis, hominibus ostentare possit. Sed quid
 dixi Mare? immo verò terra & aer. Terra lucem exoptat
 ut admirandam varietatem, iucundam amœnitatem, au-
 rum & preciosas gemmas, diuitias & opes, vrbes &
 regiones, regna & imperia etiam ipsa ostentando, mare su-
 perare possit. Aer lucem exoptat: an quia soli propinquior?
 an verò ut suam serenitatem, suam auram suavem suos, Ze-
 phiros secundos, Aniumq; pulchritudinem singularem om-
 nibus præferat cum letitia ad gloriam Dei sempiternam?

C Nos

Nos nos erigere cupit Aer ad alta; nos ad sublimia excitare,
nos ad diuina inflammare. O' nostram ingentem stupidita-
tem. Non possum lucentes tantam opportunitatem nactus no-
stram calamitatem non summopere deplorare.

Volant Aues in altum, & nos in terris iacemus? Vo-
lant Aquilæ contra Solem, & nos in tenebris versamur?
Apes mel conficiunt, & nos ociosi sumus? Luscinie incredi-
bili cum voluptate canunt, & nos laudes Dei tacemus?
Psytaci nostrum sermonem audiunt, ut eum imitando di-
scant: nos verbum Dei non audimus, non custodimus? non
ermus, non erimus Auditores beati. Non erimus Christi
imitatores. Non erimus lucis pulcherrimæ amatores. Non
erimus (penè ita dixerim) diuinæ visionis fruitores. O' lucem
clarissimam. O' charissimam lucem. Libenter è vobis que-
rerem splendidissimi patres: Quid quod omnia lucem appe-
tunt, amant, & charam habent? An quia luce nihil pul-
chrius ad aspiciendum? Nihil amabilius ad fruendum? ni-
hil diuinius ad contemplandum? Me Hercule res sic se ha-
bet; propterea quod hæc lux visibilis est imago diuinæ sapien-
tiæ. Cui Deus inter ipsas res principem locum tribuit; & in
excelfo illustrique loco collocauit. Regnant oculi in animan-
tibus & regunt, quasi quandam sapientiam à Deo consecu-
ti. Regnat mens inter vires animæ, quia munere sapientiæ lu-
cet. Regnat ignis inter elementa, quasi sapiens quidam lumi-
ne exornatus. Regnat Sol inter planetas, tanquam princeps
quidam sapiens, cælestiumque luminum moderator. Quid?
Ipse Deus prima, infinita & altissima sapientia nonne inter
humana & terrena, inter cælestia, & diuina regnat? O'
donum

donum Dei altissimum. Qui lucent patres, summopere letari debent; propterea quod imaginem sapientiae prae se gerunt; qua [ita me Deus bene amet] quid praestantius exoptari potest? quid excellentius desiderari? Creauit Deus lucem splendidissimam Auditores; non modo ut rebus omnibus vitam, gratiam, & pulchritudinem afferret: Verum etiam, ut lux ipsa omnia gubernaret; quod licet omnibus pateat, sitq; perspicuum, & illustre, ad Dei tamen gloriam patefaciendam, quaedam mihi omni humilitate, omniue pietatis genere dicenda putauit. Quis patres amplissimi. Quis Seraphim, Cherubim, & Thronos moderatur? Quis illos regit? Quis illustrat? Nonne Deus Optiusus Maximus, qui est lux immensa, incomprehensibilis, & infinita? O' ter felices illi Angeli, Ter certe felices, qui primi Deo assistunt, primi sanctissimae trinitati seruiunt, primi illustrantur, purgantur, perficiuntur, primi visione Dei fruuntur, primi ordinem diuinae prouidentiae contemplantur. Quid mirum si ardent amore spiritus sancti Seraphini? si splendent, filij sapientiae Cherubini? Si triumphant Throni. Aeterno Patre super illis sedente, se ipsum super illis intelligente, verbum & sapientiam super eisdem ab omni aeternitate generante? O' Thesaurum non gemmis & auro, non diuitijs & opibus cumulatum, sed luce patres, luce splendentem, regno & imperijs multo etiam preciosiorem. Num fortasse hunc cum auro conferemus? Quod quidem propterea ab omnibus fit plurimum; quia inter metalla lucet? Num cum gemmis comparabimus? quae iccirco sunt praeciosae, quia inter aurum lucent? Num cum alta virtute? quae non esset aeterna, nisi

gemmis esset Splendidior & illustrior? sed audite incredibilem Dei Optimi Maximi prouidentiam. Angeli supremæ hierarchiæ Dei iussu & imperio Dominationes, Virtutes, & Potestates, Inferiores Angelos etiam ipsi illustrent, atque sua luce moderantur; ut hi non modò ad mundi gubernationem Deo volente concurrant; verùm etiam ut Angelos infimæ hierarchiæ & ipsi sua luce illustrare, ac moderari possint; hac lege tamen & conditione; ut Vltimi ordines Angelorum mandato Dei lucem, & ipsi rebus inferioribus afferant quàm gratissimam; quod quidem diligentissimè curant. Principatus enim prouincias, Principes, Regna & Imperia sua luce tuentur. Archangeli sacrificijs, orationibus, & cultui diuino præsumt: Angeli verò sunt hominum duces fidelissimi, custodesque amantissimi. Quid igitur thesauro lucis locupletius? Quid illustrius inuenias? Quid liberalius? Si omnia luce gaudent, letantur gestiunt? Si luce reguntur omnia, ducuntur, gubernantur? Sol diem regit, qui est Dei imago. Quo nam queso? sua luce. Luna noctem regit, quæ est solis imago Quo nam queso? sua luce. Principes ciuitates moderantur. Quo nam queso? sua luce. Iudices forum gubernant, patritij Senatium, Doctores gymnasia publica, & Patres suam familiam. Quo nam queso? sua luce. O lux chara. O lux amabilis. O Regina celi & terræ, ò illustrissima Imperatrix. Per te Dei templa luminibus lucent, orationibus & sacerdotibus. Sic luceat lux vestra coram hominibus. Per te Regiones Urbis lucent suis Parochis lucidissimis. Per te singulæ ciuitates lucent, ob Reuerendissimos Episcopos. Lucet Roma ob illustrissimos Cardinales. lucet orbis terrarum

11
vita integritate, sed animi magnitudine, sed suis virtutibus
singularibus, sed Gregorij tertij decimi Pontificis sanctissi-
mi voluntate, sed Dei optimi Maximi providentia. O nos
fœlices & beati. Stella, Stella patres indicū est prosperitatis,
& hieroglyphicum fœlicitatis, hoc sacerdotes Aegyptij posteri-
tati commendarunt. Quid igitur sperandum est à tanta stel-
la? Quid expectandum? Quid: auram suauem, ventos
secundos, Portus tutissimos cum fœlicissima tranquillitate.
Iam poterunt adolescentes oculos in suam Stellam conuertere,
atque ita luce bonorum morum illustrari. Iam poterunt Iuue-
nes in suam stellam intueri; atque ita luce scientiarum omni-
bus suauissimè lucere. Iam viri constantes & maturi, hac
tanta Stella poterunt, religiosis moribus, fide vera, ac sanctis
operibus Christi vestigia, vitamque sanctissimam imitari.
Lucet enim hac stella virtutibus actiuis: lucet scientijs cum
humanis, tum diuinis. Lucet eloquentia potenti: lucet vitæ
integritate: lucet sanctissima religione. Percipient, percipi-
ent hac stella lucente virtutis amantes, probitatisque studio-
sissimi, non modo mirificos fructus suorum laborum; verū
etiam amplissima premia suarum virtutum; nouit enim
quā optime hac lucidissima stella; nihil fructuosius in Repu-
blica principis liberalitate; nihil optabilius premio; nihil de-
bita mercede iocundius; liberalitas patres hominum beneuo-
lentiam sibi conciliat; merces verò laudem & honorem: illa
oculos omnium in se conuertit, hac labores, vigilas & peri-
cula chara facit & iocunda. In uos, in vos igitur adolescen-
tes, in vos Iuuenes, in vos boni viri omnia genera officij, stu-
dij, liberalitatis & premij conferentur: modo omni cura,

omniq; cogitatione in laudatos mores , in altissimasq;
Virtutes incumbatis. Stella Stella patres in nos dominatur ;
Stella stella nos regit ; stella nos ducit , nos gubernat. Non
ne igitur omnia nobis erunt secunda , tranquilla , prospera ,
& felicia ? Debemus auditores nobilissimi Gregorio tertio
decimo Pontifici immortales gratias , qui quidem in procel
lis rabidissimis , in fluctibus commotissimis , in tempestatibus
turbidissimis , ut lites dirimeret , seditionesq; tolleret eum
neptunum nobis dedit ; qui dicere poterit. Maturate fugam
venti aduersi : non enim vobis imperium religionis datum ,
sed mihi à Pontifice , Dei Voluntate donatum. Te appello
Iacobe præfekte Generalis amplissime , quem Virtutes cla
ram lucem effecerunt , religio verò , Dei que cultus stellam
lucentem. Te appello. Hi patres à te expectant felicia illa
Augusti tempora , aurea illa Iani secula. Iuuenes verò
cum adolescentibus letantur & gestiunt hac dignitate iam
pridem tuis virtutibus debita ; sperant enim , immo certò
sciunt , te Romanos imitaturum : qui nunc ciuica corona , nunc
murali , nunc statuis , nunc triumpho iuuentutem ad lau
datos mores , & ad veram gloriam excitabant , incende
bant , inflammabant. O Aedes Sacratissima Diuæ An
nunciationis . O lux orbis terrarum splendidissima tibi verè
& ex animo gratulor. Gaude Mater & letare : Nata
enim est tibi noua stella. Letare Mater & exulta. Ap
paruit enim tibi lux admiranda. En Iacobus filius , qui tuæ
luci , lucem clarissimā cum suis virtutibus , tum etiam
generali dignitate importare cupit. O te felicem & beatam ,
que

12
ob summum Pontificem. Lucet summus Pontifex propter
Christum lucem mundi incomprehensibilem & infinitam.
Nonne igitur lux regit ac moderatur omnia? Nonne lucis
beneficium sentiunt omnia? Nonne luce gubernantur omnia?
Non committam patres, ut silentio preteream, quæ pie ta-
cere non possam. Populus Dei dum exiret de terra Egypti,
eum dominus precedebat ad ostendendā viam, in columna
nubis de die, in columna ignis de nocte. Dominus solis et lune
cæterorumq; luminum pater et moderator eos precedebat ad
ostendendā viā? in columna nubis de die? in columna ignis
de nocte? O inauditā Dei Optimi Maximi benignitatem.
Quis Magos nobilissimi auditores ex oriente duxit cum mu-
neribus ad Christū natum adorandū? stella, stella magnifi-
ca patres, lingua cælorum inquit Augustinus; quæ inusitato
suo fulgore gloriam Dei nati enarrauit, & inusitatum Vir-
ginis partum mundo annunciauit. O fortunati sapientes, feli-
ces Magi; qui stella magnifica ducebantur ad stellam: ad
stellam: immo verò ad solem solis, cæterorumq; luminū patrem
splendidissimū. Unde vita patres? Nonne a luce? Unde pul-
chritudo? Nonne à luce? Unde victoria, triumphus, &
laurea corona? Nonne à luce? Quis mundum illuminauit
vniuersum? Christus lux vera & infinita. Quis mortem
superauit? Christus lux vera & infinita. Hæc lux etiam
principes tenebrarum harum afflixit, hæc tyrannidem dissi-
pauit, hæc nos in libertatem vindicauit, hæc Eterno patri
reconciliauit, aditum ad cælum patefecit, amoris mandata
reliquit, legem sanctissimam nobis donauit. Non ne igitur
lux regit omnia? Nonne ducit? Nonne moderatur? Est

quod gaudeamus cum letitia patres : est quod letemur cum triumpho ; est quod triumphemus cum corona. Lux orta est nobis à Deo in tantis tenebris nostræ Religionis , quæ nos suo lumine regat , & non gaudebimus ? stella nobis apparuit benignitate Dei , in tot fluctibus turbidissimis : quæ nos ad Christum cum Thure , myrra , & auro deducat , & non letabimur ? Generalitia dignitas cum singulari benignitate coniuncta , tanquam Adamas in auro splendet , quæ bene meritis de Religione premia , honores & coronas pollicetur , & non triumphabimus ? Venite , venite patres exultemus domino ob tantam lucem nobis Dei munere donatam.

Venite patres iubilemus Deo salutari nostro , ob tantam stellam nobis optantibus , sed insperantibus de celo demissam.

Præoccupemus faciē domini iuvenes , præoccupemus pueri propterea quod Iacobus Florentinus , non Philosophia tantum decoratus , non sacris concionibus tantum laudatus , sed Theologiæ splendore lucidissimus , nostri curam , & eam quidem paternam & amabilem , dulcem & illustrem Deo volente suscepit. Iacobus Florentinus , non possum Auditores præstantissimi cum propter suauissimos mores illius. Tum propter admirandas virtutes nomen tanti viri non suspicere , non amare , non charum habere. Iacobus Florentinus , qui nunc est Florentissimæ Ciuitatis Tisarum lux splendidissima ob munus interpretandæ Theologiæ , iam factus est , non dico Florentiæ , Bononiæ , Romæ , sed totius religionis nostræ lucidissima stella. Num fortasse hoc illi accidit cæca fortuna ? Num hominum temeritate ? Num potenti largitione ? Num muneribus placidissimis ? nequaquam patres , sed

quæ non modò ob illustrissimam virginem generis nob ilitat
 fulges: Verum etiam, ob patres omni lumine præcellentes,
 virtutibus, Sanctitate, & generalitia dignitate splendes.
 Sed iam tempus est, ut in portum se referat Oratio; nam si
 longiorem cursum tenere voluerit: summum est periculum;
 ne mei honoris iacturam faciat: & vobis [quod minime
 velim] satietatem afferat. Quare finem dicendi faciam;
 hac lege tamen; ut mea Oratio in vestra luce conquiescat:
 nam sic & suam lucem conseruare poterit; atq; demum in
 conspectum hominum leta & alacris prodire. Debeo vobis
 multum, clarissima lumino ciuitatis, quod me dicentem ve-
 stra benignitate audiuiſtis. Debeo vero plurimum, quod me
 dicentem vestro splendore illustratis.

Dicebam.

ANT 15385

